

References

1. Votrina, V. (2001). Art of singing and vocal technique M. E. Donets-Tesseyar. Kyiv: NMAU [in Ukrainian].
2. Gnyd, B. (2002). Performing Schools of Ukraine. Kyiv: NMAU [in Ukrainian].
3. Dmitriyev, (1974). In the class of professor M. E. Donets-Tessayr. Moscow: Muzyka [in Russian].
4. Mykhaylova, T. (1970) Education of singers at the Kyiv Conservatory: Chronological survey from 1863 to 1963 Kyiv: Muzychna Ukrayina [in Ukrainian].
5. Central State Archive-Museum of Literature and Arts of Ukraine, Kyiv, F. 122 Donets-Tessayr M. E. Op. 1. Spr. 1. The experience of upbringing soprano and coloratura soprano. Methodical essay. 2 copies [in Ukrainian and in Russian].
6. Central State Archives-Museum of Literature and Art of Ukraine, Kyiv, F. 122 Donets-Tessayr M. E. Op. 1. Spr. 29. Extracts from the works of O. P. Mishuga, reports by S. O. Pavlyuchenko and P. Holubiev, dissertations by M. I. Egoricheva and others. on the theme: "Vocal and pedagogical process" [in Russian].
7. Central State Archives-Museum of Literature and Art of Ukraine, Kyiv, F. 122 Donets-Tessayr M. E. (1949) Op. 1. Spr. 30. My method of working with vocal students in the first stage of teaching [in Russian].
8. Central State Archives-Museum of Literature and Arts of Ukraine, Kyiv, F. 122 Donets-Tessayr M. E. Op. 1. Spr. 36. "Always alive". Memoirs about O. P. Mishuga [in Ukrainian].
9. Central State Archives-Museum of Literature and Art of Ukraine Kyiv, F. 122 Donets-Tessayr M. E. (1954-1957) Op. 1. Spr. 258. Autobiography [in Ukrainian and in Russian].

Стаття надійшла до редакції 17.04.2018 р.

УДК 058(82)7.01

Дзюба Єлизавета Дмитрівна
студентка Національної академії
керівних кадрів культури і мистецтв

СПРИЙНЯТТЯ КОМПОЗИЦІЙНОГО ФОРМОУТВОРЕННЯ У ДИЗАЙНІ ПЕРІОДИЧНИХ ВИДАНЬ

Мета дослідження полягає у розкритті особливостей сприйняття дизайну періодичних видань крізь призму композиційного формоутворення. **Методологія дослідження.** В досягненні поставленої мети застосовано наступні методи дослідження: описовий, порівняльний методи, функціональний аналіз, методи систематизації, узагальнення досліджуваної проблеми, конкретності, використано наукові праці з дизайну та моделювання. **Наукова новизна** дослідження полягає в тому, що, проаналізовано вплив візуального стилю періодичних видань на загальне сприйняття читачем, досліджено зв'язок композиційної структури із основними вимогами до формоутворення при створенні видання. **Висновки.** Читач повинен цілісно сприймати періодичне видання, а не лише його окремі елементи. У цьому важлива роль відводиться композиційному оформленню видання. Саме композиція здатна об'єднати всі номери друкованих періодичних видань спільними художньо-технічними ознаками, а саме: способом розташування структурних елементів на шпальтах, розділах і рубриках, їхньою упорядкованістю; способами виокремлення матеріалів та їх індивідуальним оформленням. Елементи композиційного формоутворення у дизайні формуються кожен окремо, що пов'язано з архітектонікою текстового матеріалу. Гармонійне співвідношення формоутворюючих предметів становить основу вдалого дизайну періодичного видання. Сприйняття таких елементів у їхній цілісності впливає на рейтинг видання.

Ключові слова: дизайн, композиція, періодичні видання, візуальне сприйняття, композиційно-графічна модель, візуальний стиль.

Дзюба Єлизавета Дмитрівна, студентка Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв

Восприятие композиционного формообразования в дизайне периодических изданий

Цель исследования заключается в раскрытии особенностей восприятия дизайна периодических изданий сквозь призму композиционного формообразования. **Методология исследования.** В достижении поставленной цели применены следующие методы исследования: описательный, сравнительный методы, функциональный анализ, методы систематизации, обобщения исследуемой проблемы, конкретности, использованы научные труды по дизайну и моделированию. **Научная новизна** исследования заключается в том, что, проанализировано влияние визуального стиля периодических изданий на общее восприятие читателем, исследована связь композиционной структуры с основными требованиями к формообразованию при создании издания. **Выводы.** Читатель должен целостно воспринимать периодическое издание, а не только его отдельные элементы. В этом важная роль отводится композиционному оформлению издания. Именно композиция способна объединить все номера печатных периодических изданий совместными художественно-техническими признаками, а именно: способом расположения структурных элементов на страницах, разделах и рубриках, их упорядоченностью;

способами виділення матеріалів і їх індивідуальним оформленням. Елементи композиційного формооб'язування в дизайні формуються по окремості, що пов'язано з архітектонікою текстового матеріалу. Гармонічне співвідношення формооб'язуючих предметів складає основу удачного дизайну періодичного видання. Восприяття таких елементів в їх цілостності впливає на рейтинг видання.

Ключевые слова: дизайн, композиція, періодичні видання, візуальне сприйяття, композиційно-графічна модель, візуальний стиль.

Dziuba Yelyzaveta, Master's Degree student, National Academy of Managerial Staff of Culture and Arts

Perception of compositional shaping within the design of periodicals

Purpose of the article consists in revealing the features of the perception of the design of periodic buildings through the prism of compositional shaping. **Methodology.** In achieving this goal, the following research methods were used: descriptive, comparative methods, functional analysis, methods of systematization, the generalization of the investigated problem, concreteness, scientific works on design and modeling were used. **Scientific Novelty** the study is that the influence of the visual style of periodicals on the general perception of the reader is analyzed, the connection of the composite structure with the essential requirements to form formation during the creation of the publication is investigated. **Conclusions.** The reader must comprehensively perceive the periodical and not just the individual elements. In this critical role is assigned to the compositional edition of the publication. The composition itself can combine all the numbers of printed periodicals with common artistic and technical features, namely: the method of arrangement of structural elements on the sides, sections, and sections, their orderliness; ways of isolating the materials and the individual design. Aspects of composite shaping in design are formed each individually, which is associated with the architectonics of text material. The harmonious correlation of shaping objects forms the basis of the successful design of the periodical. The perception of such elements in their integrity affects the rating of the publication.

Key words: design, composition, periodicals, visual perception, compositional and graphics model, visual style.

Актуальність теми дослідження. Різноманітність інформаційного простору потребує максимально комфортних умов для отримання необхідної інформації, джерела отримання якої повинні бути легкими, швидкими та зручними для сприйняття.

Раніше вже проводилися дослідження, які стосувалися питань, пов'язаних із візуальним сприйняттям періодичних видань, з факторами, які впливають на легкість читання типографського шрифту, проте дослідженню сприйняття композиційного формоутворення в дизайні періодичних видань не приділялося належної уваги.

Щороку з'являється нова наукова література у даній галузі, розвивається видавнича справа, це слугує ґрунтовною базою для досліджень, проте проблеми композиційної структури періодичних видань розроблені недостатньо. Лише деякі дослідники (С. Гуревич, О. Гутянська, В. Попова, В. Іванова) приділяли увагу теоретичним розробкам і змісту видань. Тому тему сприйняття композиційного формоутворення у дизайні періодичних видань слід вважати актуальною.

Аналіз основних досліджень та публікацій. У сфері журналістики, дизайну та графіки існує багато праць, присвячених теорії періодичних видань: це дослідження таких фахівців, як С. Галкін "Художнє конструювання газети і журналу", І. Крупський "Українська газета як художньо-поліграфічний феномен: Історія, сучасний стан, перспективи розвитку", С. Гуревич "Газета: вчора, сьогодні, завтра", О. Кисельова, В. Тулупов "Дизайн періодичних видань" [5], І. Артамонова "Актуальні тенденції дизайну сучасних періодичних видань", О. Циганов, В. Шевченко "Оформлення сучасного газетного видання" [9], В. Іванов "Техніка оформлення газети", О. Камкін "Оформлення російських журналів для дітей", М. Картер "Сучасний дизайн газет", І. Табашнікова "Газета і дизайн", О. Буковецька "Дизайн тексту: шрифт, ефекти, колір", С. Головка "Типологія прес-дизайну", "Дизайн ділових періодичних видань", О. Рожнова "Історія журнального видання", Т. Костенко "Основи композиції та тримірного формоутворення" та ін..

Оформлення книги, її структуру та композицію досліджували Ю. Герчук "Художня структура книги", О. Сидоров "Психологія дизайну і реклами", А. Шпаков, О. Овчаренко, Ю. Адамов, В. Ляхов "Мистецтво книги", О. Лагутенко, Я. Запаско "Українська рукописна книга" та інші дослідники.

Питанням формоутворення у дизайні присвячені теоретичні праці К. Кондратьєвої "Дизайн та екологія культури", А. Іконнікова "Простір і форма в архітектурі та містобудуванні", В. Сідоренко, Ю. Сомова "Форма в архітектурі", З. Бикова, Г. Мінервіна "Системний аналіз формоутворення в художньому конструюванні", А. Єрмолаєва, О. Бойчука "Простір дизайну" та ін..

Окремі елементи архітектоніки преси у своїх працях досліджували такі науковці, як: В. Іванов, І. Мудра, М. Картер, Т. Харроуер, Г. Кнабе, О. Харитоненко, А. Янченко [6, 2].

Мета дослідження полягає у розкритті особливостей сприйняття дизайну періодичних видань крізь призму композиційного формоутворення.

Виклад основного матеріалу. Поліграфічна продукція оточує нас звідусіль – рекламні буклети, книги, періодичні видання. Одні привертають увагу споживача, інші – ні. Від вдалого поєднання та розташування окремих елементів оформлення видань, від форми та вдосконалення залежить зацікавленість ними читача.

Зовнішнє вираження періодичних видань залежить від поліграфічного відтворення та графічного дизайну. Вони відображають своєрідне "обличчя" газети.

Створення будь-якої композиції – складна структура, яка передбачає гармонійне поєднання складових задля побудови цілісного предмету. Оформлення друкованих матеріалів має досить тривалу історію та багаті традиції. Протягом цього періоду було вироблено різноманітні численні засоби, які, згодом, успішно пройшли перевірку на практиці. Саме такі виражальні засоби яскраво відображають культурний рівень розвитку друкованої продукції на кожному її етапі [4, 52].

Звичайний споживач здебільшого не звертає уваги на формоутворюючу структуру композиційної побудови друкованого періодичного видання, сприймаючи лише його сюжетну лінію. Тому дизайнери та художні редактори свідомо оперують структурними композиційними елементами видання, використовуючи різноманітні художні засоби, необхідні для кожної періодики окремо, беруть за основу певну композиційну модель, обирають умовні схеми побудови, так звану модульну сітку [8, 4].

Саме сітка створює той своєрідний стиль верстання, що повторюється з номера в номер, стає його візитівкою, охоплює художньо-технічні елементи, які використовуються у виданні.

Термін "дизайн" завжди присутній у видавничій справі. Переважно це стосується саме графічного дизайну, що має на увазі оформлення, зовнішній естетичний вигляд періодичного видання. Як зазначає С. Галкін "Дизайн – це оформлення на основі моделювання" [1, 135].

Щодо формотворення влучно зауважує професор В. Тулупов: "поняття "оформлення" знаходиться в одному синонімічному ряді з поняттям "формоутворення", "дизайн". Перше з них вказує, перш за все, на процес, друге – на результат. Оформлення і є одним із етапів формоутворення" [5, 6].

Водночас автор зазначає про відмінність між оформленням та дизайном: "оформлення може бути непродуманим, нелогічним, неестетичним, неохайним, то дизайн – ніколи, оскільки для нього характерно моделювання предмету, художньо-графічне проектування його, що дозволяє перевіряти, пропонувати і відбирати оптимальні варіанти композиційних, кольорографічних, ергонометричних, антропометричних та інших рішень" [5, 7].

Формоутворення – це гармонійне узгодження наступних засобів:

- Об'ємно-просторова структура – передбачає взаємозалежність форми від її внутрішньої будови;
- Тектоніка – співвідношення частин у пропорціях;
- Масштаб – величини співвідносяться з еталонами;
- Пропорції – співвідношення частин між собою;
- Метричність – рівномірне чергування однакових елементів через певні інтервали;
- Ритмічність – рівномірне чергування в композиції окремих її частин, які розміщуються з неоднаковим проміжком;
- Контраст – особливе підкреслення відмінностей у формі, розмірі, кольорі, масі;
- Симетрія-асиметрія – розміщення частин предмету на площині таким чином, що інші частини являються її дзеркальним відображенням (симетрія), асиметрія, в свою чергу, довільним розміщенням елементів у композиції;
- Фактура і текстура матеріалу – тобто особливості оздоблення предмету, його внутрішня структура;
- Нюанс – незначна відмінність у кольорі чи формі, у складових предмету [9, 179].

Сприйняття кожного засобу окремо та в цілісній сукупності створює повний образ уяви про окреме періодичне видання. Зацікавленість формоутворюючими елементами композиції впливає на популярність видання, підвищує його рейтинг серед інших друкованих засобів.

На основі аналізу оформлювальних композиційних формоутворюючих структурних елементів визначається, який це буде тип періодичного видання. До таких відмінностей, за якими формуються типи видань, належать наступні:

- формат та обсяг матеріалу;
- періодичність;
- кількість використовуваних шрифтів;
- наявність лінійок, кліше, інших елементів виокремлення та відокремлення.

Цілісності сторінка видання набуває при утворенні засобами виділення змістових блоків [7, 115].

Друковані періодичні видання були й залишаються актуальними для сучасного споживача. В умовах технологічного прогресу та новітніх Internet-технологій з'являється велика кількість електронних видань. Це призводить до жорсткої боротьби між друкованою періодикою та електронною.

Задля збереження читацької аудиторії, а також для залучення нових споживачів, друкована преса повинна максимально використовувати свої переваги та постійно втілювати нові проекти та ідеї, для того, щоб залишатися цікавою. Одним із таких ресурсів є композиційне формоутворення.

Композиція друкованого видання завжди була та залишається однією з найважливіших практичних та теоретичних проблем. Композиція виникає на основі архітектоники літературного змісту, яка найточніше відображена у системі рубрик, заголовків. Правильно оформлене відношення рубрикаційних частин є однією з основних вимог композиції – підпорядкування [2, 87].

Архітектонічність будь-якого періодичного видання значною мірою залежить від чіткого композиційного відображення та гармонійного підпорядкування окремих частин єдиній композиційній ідеї. Найточніше архітектоніка може бути відображена в системі рубрик і заголовків. Правильно оформлений взаємозв'язок рубрикаційних частин являється однією з головних вимог композиційного формоутворення [2, 89].

Створення композиційного формоутворення вимагає креативного мислення, досвіду у видавничій галузі та уважності щодо найдрібніших деталей. Творчий процес регулюється композиційно-графічною моделлю, яка допомагає створити той самий єдиний, неповторний стиль видання, який виділяє його серед інших видань, привертає увагу читача та спрощує роботу редакційної колегії.

Важливого значення набуває зовнішній вигляд періодичного видання, який, створює стиль журналу чи газети та, більшою мірою, залежить від потреб споживачів [3, 148].

У сукупності такі параметри, як орієнтир на читацьку аудиторію, зручність пошуку та отримання інформації, впливають на структурні елементи композиційно-графічного формоутворення, які являються своєрідним коментарем до змісту видання, втілюють технічні та художні ідеї номеру. Вдале втілення цих ідей викликає зацікавленість споживача, викликає в нього бажання ознайомлення з номером, активізує читацький інтерес.

Як показує сучасна практика, велику роль при оформленні друкованого періодичного видання відіграють заголовки, які допомагають одразу сформулювати уявлення про зміст номера. Донести інформацію до читача можуть й ілюстрації та фотоматеріали. Вони являються самостійним засобом пізнавальної та емоційно-естетичної інформації.

Окремими засобами для виділення важливої частини тексту слід вважати набірно-графічні засоби оформлення, до яких відносяться рамки, колонцифри, лінійки.

Композиційне формоутворення передбачає вибір шрифту, відповідно до типу видання, використання законів контрасту та пропорції при розміщенні матеріалів, застосування кольорової гами.

Побудова композиції вимагає дотримання певних принципів, лише з ними можливе втілення сюжетного задуму періодичного видання. Перш за все потрібно визначити центр композиції, навколо якої буде формуватися вся композиція загалом. Для цього відбувається групування окремих елементів за кольором, фактурою, розміром, властивостями, функціями.

Далі слід вибрати акцент композиції, який може бути контрастний або нюансний. Саме цей акцент створюватиме виразність предмету. При створенні композиції слід не перебільшити з елементами, щоб не спотворити ідею і не сприяти розсіянню уваги читача. Групи елементів варто розділяти між собою задля збереження естетичної принадності.

Формотворення у дизайні вимагає також дотримання оптичної рівноваги, тобто великі предмети та темні форми розташовувати ближче, а маленькі та світлі – далі. Саме це складатиме приємне враження при перегляді періодики, оскільки буде побудовано гармонійно.

Усі зображально-виражальні елементи повинні відображати "формат" видання та сприяти повноті розкриття теми та змісту конкретного друкованого періодичного видання.

Оформлення друкованого видання має комплекс впливу на читача. Слід зауважити, що часте використання цих засобів призводить до знецінювання їх в очах читача. Композиційне формоутворення відіграє також естетично-виховну роль для споживача [10, 74].

Отже, на підставі аналізу фахової літератури, можемо зробити висновок, що сприйняття композиційного формотворення у дизайні періодичних видань відбувається комплексно, залежить від візуального стилю журналу, використаних зображально-виражальних та графічних засобів оформлення, побудови самої композиції згідно з ідеєю задуму періодичного видання.

Дана тема потребує подальшого дослідження і може бути корисною знахідкою у сфері дизайну, мистецтвознавства та журналістики.

Наукова новизна дослідження полягає в тому, що, проаналізовано вплив візуального стилю періодичних видань на загальне сприйняття читачем, досліджено зв'язок композиційної структури із основними вимогами до формоутворення при створенні видання.

Висновки. Читач повинен цілісно сприймати періодичне видання, а не лише його окремі елементи. У цьому важлива роль відводиться композиційному оформленню видання. Саме композиція здатна об'єднати всі номери друкованих періодичних видань спільними художньо-технічними ознаками, а саме: способом розташування структурних елементів на шпальтах, розділах і рубриках, їхньою упорядкованістю; способами виокремлення матеріалів та їх індивідуальним оформленням.

Елементи композиційного формоутворення у дизайні формуються кожен окремо, що пов'язано з архітектонікою текстового матеріалу. Гармонійне співвідношення формоутворюючих предметів становить основу вдалого дизайну періодичного видання. Сприйняття таких елементів у їхній цілісності впливає на рейтинг видання.

Література

1. Галкин С. И. Техника и технология СМИ. Художественное конструирование газеты и журнала. М. : Аспект-Пресс, 2007. 215 с.
2. Гула, Є. П. Проблеми композиційного формоутворення в дизайні періодичних видань // Вісник КНУТД. 2015. № 1 (82) : Серія "Технічні науки". С. 85-90.
3. Квентин Ньюарк. Что такое графический дизайн? / пер. с англ. И. В. Павловой. М. : АСТ : Астрель, 2005. 255 с. : ил.
4. Крупський І. В. Українська газета як художньо-поліграфічний феномен : Історія, сучасний стан, перспективи розвитку. Львів. : ЛДУ, 1993. 103 с.
5. Тулупов В. В. Дизайн периодических изданий. Учебник. СПб. : Изд-во Михайлова В. А., 2008. 224 с.
6. Фастовец Е. В. Газетная графика : структура, функции и основные принципы моделирования. Автореф. дис... канд. филолог. наук. М.; 1973.
7. Фрост Крис. Дизайн газет и журналов; науч. ред. пер. О. И. Рожнова; [пер. с англ. М. В. Лапшинов]. М. : Издательский дом "Университетская книга", 2008. 231 с.
8. Хоменко Е. А. Структурно-композиционные и визуально-образные средства графического дизайна в газете : Автореф. дис... канд. Искусствоведения : М., 2005.
9. Шевченко В. Е. Оформлення сучасного газетного видання / Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Інститут журналістики / За заг. ред. В. В. Різуна. К., 2003. 344 с.
10. Янченко А. Є. Графічний дизайн як базова категорія оформлення сучасного газетного видання // Наукові записки Інституту журналістики. К., 2011. Т. 45. С. 73-78.

References

1. Galkin S. I. (2007). Technology and technology of the media. Artistic design of the newspaper and magazine. Moscow : Aspekt-Press. 215. [in Russian].
2. Gula Y. P. (2015). Problems of composite shaping in the design of periodicals. Visnik KNUTD. 1(82). 85-90. [in Ukrainian].
3. Kventin Nyuark. What is Graphic Design? / trans. with English. I. V. Pavlova. Moscow : AST : Astrel. 255. [in Russian].
4. Krupskiy I. V. (1993). Ukrainian newspaper as an artistic and printing phenomenon : History, current state, prospects of development. Lviv : LDU. 103. [in Ukrainian].
5. Tulupov V. V. (2008). Design of periodicals. Textbook. SPb. : Izd-vo Mikhaylova V. A. 224. [in Russian].
6. Fastovets Ye. V. (1973). Newspaper graphics : structure, functions and basic principles of modeling. Author's abstract. dis ... cand. philologist. sciences. Moscow [in Russian].
7. Frost Kris. (2008). Design of newspapers and magazines. sci. Ed. trans. O. I. Rozhnova; [trans. with English. M. V. Lapshinov]. Moscow : Izdatelskiy dom "Universitetskaya kniga". 231. [in Russian].
8. Khomenko Ye. A. (2005). Structural-compositional and visual-graphic means of graphic design in the newspaper: Author's abstract. dis ... cand. Art History. Moscow. [in Russian].
9. Shevchenko V. E. (2003). Designing a Modern Newspaper / Taras Shevchenko National University of Kyiv, Institute of Journalism / For co. Ed. V. V. Rizuna. Kyiv. 344. [in Ukrainian].
10. Yanchenko A. E. (2011). Graphic design as a basic category of modern design of newspaper, Naukovi zapysky of the Institute of journalism. 45, Kyiv. 73-78.

Стаття надійшла до редакції 12.03.2018 р.